

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych, Warszawa

Generalne Gubernatorstwo

Instytut Hoovera

Ministerstwo Administracji Publicznej

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Poselstwo RP w Teheranie

Archiwum Polskiego Czerwonego Krzyża

Akta jeńców wojennych z roku 1939

Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego

Akta studentów UW

Archiwum Warszawskiej Metropolii Prawosławnej, Warszawa

Diecezja Wileńska

Centralne Archiwum Wojskowe, Warszawa

Akta Personalne (oficerów)

Biuro Wyznań Niekatolickich Ministerstwa Spraw Wojskowych (1919–1939)

Gabinet Ministra Spraw Wojskowych (1918–1939)

Oddział II Sztabu Głównego (Generalnego) (1921–1939)

Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Londyn

Akta osobowe i organizacje na uchodźstwie

Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej

Ambasada RP w Londynie

Kancelaria Prezydium Rady Ministrów

Ministerstwo Informacji i Dokumentacji

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Oddział Ogólny Sztabu Naczelnego Wodza

Lamberth Palace Library, The Church of England Record Centre, London

Akta arcybiskupa Williama Temple

Akta księdza kanonika Johna Alberta Douglasa

Akta Council of Foreign Relations

Lietuvos centrinis valstybės archyvas, Wilno (LCVA)

Fond: 51, 53, 64, 130, 175, 220

Ministry of Defence, APC Polish Enquiries, London

Akta żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie

The National Archive, London-Kew

Foreign Office

Rutgers University

Iwan Kasiak Papers

University of Minnesota, The Immigration History Research Center, Minneapolis

Zbiory Wasyla Puntusa, Organizacje białoruskie w Stanach Zjednoczonych: Białoruski Kościół Prawosławny w latach 1960

Беларуская Бібліятэка ім. Францішка Скарыны, Londyn

Zbiory rękopisów bp. Czesława Sipowicza

Беларускі дзяржаўны архіў музей літаратуры і мастацтва, Мінск

Zbiory Muzeum Białoruskiego im. Iwana Łuckiewicza w Wilnie

Дзяржаўны архіў Брэсцкай вобласці, Брэст

Dowództwo Okręgu Korpusu nr IX

Źródła opublikowane

Arcybiskup generał brygady Sawa (Jerzy Sowietow). Wybór dokumentów, wybór Krzysztof Filipow, Andrzej Suchcitz, Białystok–Warszawa 1997.

Bożerianow Michał, Moja odpowiedź „ludziom małym”, Arusha 1945.

Charków. Księga cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego, oprac. Jerzy Ciesielski et al., Warszawa 2003.

Duszpasterstwo Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS, 1941–1942. Źródła, oprac. Roman Dzwonkowski, „Przegląd Wschodni” 11, 2010, nr 1, s. 189–206.

Dziennik czynności Prezydenta RP Władysława Raczkiewicza 1939–1947, t. 2: 1943–1947, oprac. Jacek Piotrowski, Wrocław 2004.

Górski Władysław, Żołnierskim szlakiem przez Tobruk i Monte Cassino, Warszawa 1991.

Hemerologion, London 1980.

Hemerologion, London 2012.

Kapelani Wojska Polskiego pomordowani na Wschodzie 1940–1941. Materiały i źródła do biografii duszpasterzy Wojska Polskiego z lat 1919–1939 wszystkich wyznań religijnych – ofiar zbrodni katyńskiej, red. Barbara Tarkowska, Warszawa–Mińsk Mazowiecki 2013.

Katyń. Dokumenty zbrodni, t. 1: Jeńcy nie wypowiedzianej wojny: sierpień 1939 – marzec 1940, t. 2:

Zagłada: marzec – czerwiec 1940, red. Wojciech Materski et al., Warszawa 1995–1998.

Katyń. Księga cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego, oprac. Jan Kiński et al., Warszawa 2000.

Kościół prawosławny na Białostocczyźnie w ocenie władz II Rzeczypospolitej. Wybór źródeł. Sytuacyjne sprawozdania Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku z lat 1928–1939. Wybór dokumentów, wybór Grzegorz Sosna, Ryboły 1991.

Kot Stanisław, Listy z Rosji do gen. Sikorskiego, Londyn 1956.

Kot Stanisław, Rozmowy z Kremlem, Londyn 1959.

Krótki prawosławny modlitewnik, Rzym 1945.

Księga pochowanych żołnierzy polskich poległych w II wojnie światowej, t. 3: Żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, red. Edward Pawłowski, Pruszków 1994.

Miednoje. Księga cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego, t. 1–2, oprac. Zuzanna Gajowniczek, Bernadetta Gronek, Bernard Kayzer, Warszawa 2006.

Modlitewnik prawosławny, red. Michał Bożerianow, Nairobi 1944.

Prawosławny modlitewnik, red. Michał Bożerianow, Teheran 1942.

Spod Monte Cassino na Sybir. Deportacja byłych żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie z Białorusi, Litwy i Ukrainy w 1951 roku, oprac. Przemysław P. Romaniuk, wstęp Jędrzej Tucholski, Warszawa 1998.

Zbiór modlitw prawosławnych, cz. 1, red. Michał Bożerianow, Teheran 1942.

Баслык Евстафий, Записки священника Евстафия, Минск 2005.

Весялкоўскі Юры, Нясна мроіліся новыя дарогі, London 1997.

Данілюк Барыс, Азіраючыся расой выетымі вачыма, Минск 2012.

Іскрыцкі Міхась, З майго жыцця Мітрафорнага Пратаярэя Міхаіла Іскрыцкага, Manchester 2005.

Матар’ялы да гісторыі беларускай эміграцыі ў Нямеччыне ў 1939–1951 гадох, red. Алесь Вініцкі, Менск 1994.

Матар’ялы да гісторыі беларускай эміграцыі ў Нямеччыне ў 1939–1951 гадох. Рэлігійныя справы, red. Алесь Вініцкі, Los Angeles 1968.

Źródła internetowe

<http://www.prawoslawnyordynariat.wp.mil.pl> – strona Prawosławnego Ordynariatu Wojska Polskiego

<http://www.1944.pl> – strona Muzeum Powstania Warszawskiego

Prasa

- „Dwutygodnik Prawosławny” (Wilno), 1939
- „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” (Londyn), 1953
- „Gazeta Prawosławna” (Grodno), 1936–1937
- „Gazeta Warszawska” (Warszawa), 1928
- „Polska Zbrojna” (Warszawa), 1938–1939
- „Polski Żołnierz Prawosławny” (Rzym), 1945–1946
- „Polski Żołnierz Prawosławny” (Warszawa), 1994–2015
- „Promyk Prawosławny” (Tengeru), 1945–1946
- „Przegląd Prawosławny” (Warszawa), 1939; (Białystok) 2000
- „Wiadomości Metropolii Prawosławnej w Polsce” (Warszawa), 1938, 1939
- „Ziarnko Prawosławne” (Teheran), 1943–1945
- „Беларус” (Nowy Jork), 1987–1990
- „Бюлетэнь Беларускай Цэнтральнай Рады” (South River), 1954
- „Воскресное Чтение” (Warszawa), 1924–1939
- „Званіца” (Londyn), 1979

Opracowania

- Boćkowski Daniel, Czas nadziei. Obywatele Rzeczypospolitej Polskiej w ZSRR i opieka nad nimi placówek polskich w latach 1940–1943, Warszawa 1999.
- Borkowski Andrzej, Między Konstantynopolem a Moskwą. Źródło greckie do autokefalii Kościoła prawosławnego w Rzeczypospolitej (1919–1927), Białystok 2015.
- Böhm Tadeusz, Organizacja wojskowej służby duszpasterskiej wyznań niekatolickich w II Rzeczypospolitej Polskiej, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1993, nr 4, s. 46–59.
- Charczenko Oksana, Duchowne życie parafii prawosławnej w Zachodniej Białorusi (wrzesień 1939 – czerwiec 1944), w: Kościoły i związki wyznaniowe, a świadomość narodowa mieszkańców pogranicza, Supraśl, 14–15 maja 2007 r., red. Antoni Mironowicz, Marcin Ulanowski, Białystok 2007.
- Charkiewicz Jarosław, Męczennicy XX wieku. Martyrologia prawosławia w Polsce w biografiiach świętych, Warszawa 2008.
- Dudra Stefan, Metropolita Dionizy (Waledyński) 1876–1960, Warszawa 2010.
- Dudra Stefan, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny w obszarze polityki wyznaniowej oraz polityki narodowościowej Polski Ludowej i III Rzeczypospolitej, Warszawa 2019.

Dymarski Mirosław, Białorusini z armią gen. Andersa. Przyczynek do dziejów ludności Kresów Wschodnich, w: *Tematy polsko-białoruskie: historia, literatura, edukacja*, red. Robert Traba, Olsztyn 2003, s. 151–161.

Dzwonkowski Roman, *Leksykon duchowieństwa polskiego represjonowanego w ZSRS 1939–1988*, Lublin 2003.

Generał Władysław Anders (11 VII 1892 – 12 V 1970), red. Juliusz Ludwik Englert, Bogusław Polak, Michał Polak, Londyn–Leszno 2012.

Gomółka Krystyna, *Białorusini w II Rzeczypospolitej*, Gdańsk 1992.

Grodziska Krystyna, *Polskie groby na cmentarzach Londynu*, t. 1–2, Kraków 1995–2001.

Grzybowski Jerzy, *Ambasada RP w Kujbyszewie wobec problemu obywateli polskich narodowości białoruskiej i ukraińskiej w ZSRR w latach 1941–1943*, w: *Polska dyplomacja na Wschodzie w XX – początkach XXI wieku*, red. Henryk Stroński, Grzegorz Seroczyński, Olsztyn–Charków 2010, s. 455–462.

Grzybowski Jerzy, *Arcybiskup generał brygady Sawa (Sowieci) 1898–1951: duszpasterz, żołnierz, obywatel*, Warszawa 2021. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323549352>

Grzybowski Jerzy, *Białorusini w polskich regularnych formacjach wojskowych w latach 1918–1945*, Warszawa 2007.

Grzybowski Jerzy, *Białorusini wśród uchodźców polskich na Środkowym Wschodzie i w Afryce Wschodniej w latach II wojny światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 2, s. 329–345.

Grzybowski Jerzy, *Polskie prawosławie na terytorium Bliskiego Wschodu, Afryki, Indii i Meksyku podczas drugiej wojny światowej*, „Cerkiewny Wiestnik” 2012, nr 1, s. 51–63.

Grzybowski Jerzy, *Prasa i wydawnictwa Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego na obczyźnie podczas II wojny światowej*, „Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej” 7, 2013, s. 3–12.

Grzybowski Jerzy, *W służbie Rzeczypospolitej. Duszpasterstwo wojskowe wyznania prawosławnego w Wojsku Polskim w latach 1919–1949*, Warszawa 2016.

Gurjanow Aleksandr, *Cztery deportacje 1940–41*, „Karta” 1994, nr 12, s. 114–136.

Gurjanow Aleksandr, *Żydzi jako specpobojowicy-bieżeńcy w Obwodzie Archangielskim (1940–1941)*, w: *Świat Niepożegnany. Żydzi na dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej w XVIII–XX wieku / A World We Bade No Farewell. Jews in the Eastern Territories of the Polish Republic from 18th to 20th Century*, red. Krzysztof Jasiewicz, Warszawa–Londyn 2004, s. 109–122.

Hajduczenia Mikołaj, *Prawosławne duszpasterstwo wojskowe w II Rzeczypospolitej (na przykładzie DOK VIII Toruń)*, w: *Historia duszpasterstwa wojskowego na ziemiach polskich*, red. Jan Ziótek et al., Lublin 2004, s. 409–422.

Hejczyk Anna, *Sybiracy pod Kilimandżaro: Tengeru. Polskie osiedle w Afryce Wschodniej we wspomnieniach jego mieszkańców*, Rzeszów–Kraków 2013.

Historia dyplomacji polskiej (połowa X–XX w.), t. 5: 1939–1945, red. Waldemar Michowicz, oprac. Andrzej Maciej Brzeziński et al., Warszawa 1999.

A History of the Parish of the Nativity of the Mother of God, Bristol, to Celebrate the Fiftieth Anniversary of Its Foundation, Bristol 1998.

Jeżewski Bohdan O., Polski Londyn / Polish Guide to London, Londyn 1969.

Karpus Zbigniew, Wschodni sojusznicy Polski w wojnie 1920 roku. Oddziały wojskowe ukraińskie, rosyjskie, kozackie i białoruskie w Polsce w latach 1919–1920, Toruń 1999.

Kowalski Tadeusz Antoni, Kwestie narodowościowe podczas wcielania poborowych do wojska (1918–1939), w: Mniejszości narodowe i wyznaniowe w siłach zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939. Zbiór studiów, red. Zbigniew Karpus, Waldemar Rezmer, Toruń 2001, s. 37–96.

Kowalski Tadeusz Antoni, Mniejszości narodowe w Siłach Zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej (1918–1939), Toruń 1997.

Marynowski Marcin, Ksiądz pułkownik Szymon Fedorońko. Przyczynek do biografii naczelnego kapelana prawosławnego Wojska Polskiego, w: Wielka wojna wyzwań duchowych. Kapelani wojskowi na froncie wschodnim 1914–1920, red. Tomasz Pudłocki, Kamil Ruszała, Kraków 2020, s. 321–329.

Mironowicz Antoni, Białorusini na Bliskim Wschodzie wobec spraw polskich w latach 1941–1945 w świetle pism ks. Michała Bożerianowa, „Humanities and Social Sciences” 2015, nr 22, s. 63–86.

Mironowicz Antoni, Działalność ks. Michała Bożerianowa na terenie Iranu i Afryki Wschodniej w latach 1941–1945, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2014, nr 42, s. 137–164.

Mironowicz Antoni, Kościół prawosławny w Polsce, Białystok 2006.

Mironowicz Antoni, Ksiądz Michał Bożerianow i jego odpowiedź „Ludziom Małym”, Białystok 2015.

Mironowicz Antoni, Neunia w II Rzeczypospolitej, w: Kościół greckokatolicki na Warmii i Mazurach. Wobec doświadczeń przeszłości i przemian społeczno-politycznych w Polsce, red. Marek Melnyk, Olsztyn 2006, s. 11–16.

Mironowicz Antoni, Prawosławni a odbudowa państwa polskiego (1918–1939), w: O niepodległości ekumenicznie. Wyznawcy różnych Kościołów dla Rzeczypospolitej (1918–1939), red. Sabina Bober, Sławomir Jacek Żurek, Lublin 2018, s. 29–44.

Mironowicz Antoni, Problem narodowościowy w Cerkwi prawosławnej II Rzeczypospolitej, „Przegląd Wschodni” 13, 2014, nr 2(50), s. 489–516.

Mironowicz Antoni, Przyczynek do dziejów Polskiego Prawosławnego Duszpasterstwa Cywilnego na emigracji w czasie II wojny światowej, „Studia Polonijne” 30, 2009, s. 205–213.

Mironowicz Antoni, Rewindykacja i niszczenie prawosławnych obiektów sakralnych na terenie II Rzeczypospolitej, „Elpis” 8, 2006, nr 13–14, s. 13–34.

Mironowicz Eugeniusz, Białorusini i Ukraińcy w polityce obozu piłsudczykowskiego, Białystok 2007.
<https://doi.org/10.7862/rz.2015.hss.20>

Mironowicz Eugeniusz, Polityczne uwarunkowania funkcjonowania Kościoła prawosławnego w Polsce w latach 1920–1939, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2005, nr 24, s. 117–152.

Odziemkowski Janusz, Armia i społeczeństwo II Rzeczypospolitej, Warszawa 1996.

Odziemkowski Janusz, Służba duszpasterska Wojska Polskiego 1914–1945, Warszawa 1998.

Odziemkowski Janusz, Spychała Bolesław, Duszpasterstwo wojskowe w Drugiej Rzeczypospolitej, Warszawa 1987.

Papierzyńska-Turek Mirosława, Między tradycją a rzeczywistością. Państwo wobec prawosławia 1918–1939, Warszawa 1989.

Papierzyńska-Turek Mirosława, Uwarunkowania i skutki polityczne masowego burzenia cerkwi prawosławnych u schyłku II Rzeczypospolitej, w: Akcja burzenia cerkwi prawosławnych na Chełmszczyźnie i południowym Podlasiu w 1938 roku. Uwarunkowania, przebieg, konsekwencje, red. Grzegorz Kuprianowicz, Chełm 2009, s. 33–40.

Partacz Czesław, Łada Krzysztof, Polska wobec ukraińskich dążeń niepodległościowych w czasie II wojny światowej, Toruń 2004.

Pastuszka Stefan Józef, Życie kulturalne w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie w czasie II wojny światowej, Kielce–Warszawa 2010.

Pawluczuk Urszula, Wydawnictwo prawosławnego duszpasterstwa w Afryce w latach 1943–1945, „Latopisy Akademii Supraskiej” 7, 2016, s. 253–260.

Pelica Grzegorz Jacek, Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918–1939), Lublin 2009.

Pelica Grzegorz Jacek, Rodzinny obrządek wschodni w Rzeczypospolitej. Opracowania archiwalne i studia z dziejów diecezji chełmsko-lubelskiej, Lublin 2016.

Polacy w Iranie 1942–1945, t. 1: Antologia, oprac. i red. Andrzej Krzysztof Kunert, Andrzej Przewoźnik, Rafał E. Stolarski, Warszawa 2002.

Radzik Tadeusz, Z dziejów społeczności polskiej w Wielkiej Brytanii po drugiej wojnie światowej (1945–1990), Lublin 1991.

Rezmer Waldemar, Służba duszpasterska Wojska Polskiego w 1939 r., „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1993, nr 1, s. 49–67.

Siemaszko Zbigniew Sebastian, Początki sowietyzacji (1939–1946), Londyn 2000.

Siemaszko Zbigniew Sebastian, Problemy Polaków w ZSRR. Sprawy narodowościowe. Ukraińcy i Białorusini, „Wiadomości Polskie” (Sydney), 19 IV 1986.

Siemaszko Zbigniew Sebastian, W sowieckim osaczeniu (1939–1943), Londyn 1991.

Skłodowski Krzysztof, 3 Pułk Szwoleżerów Mazowieckich im. płk. Jana Kozietulskiego 1920–1939, Suwałki 2004.

Smolorz Roman P., Displaced Persons (DPs). Autoritäten und Anführer im angehenden Kalten Krieg im östlichen Bayern, Regensburg 2006 (Regensburger Studien, 11).

Sokoł Kirił, Sosna Aleksander, Cerkwie w centralnej Polsce 1815–1915, Białystok 2011.

Sosna Grzegorz, Troc-Sosna Antonina, Hierarchia i kler Kościoła prawosławnego w granicach II Rzeczypospolitej i Polski powojennej w XIX–XXI wieku, Ryboły 2012.

Stawecki Piotr, Następcy komendanta. Wojsko a polityka wewnętrzna Drugiej Rzeczypospolitej w latach 1935–1939, Warszawa 1969.

Stawecki Piotr, Polityka narodowościowa w wojsku Drugiej Rzeczypospolitej, w: Mniejszości narodowe i wyznaniowe w siłach zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939. Zbiór studiów, red. Zbigniew Karpus, Waldemar Rezmer, Toruń 2001, s. 11–36.

Suchcitz Andrzej, „Non omnis moriar...”. Polacy na londyńskim cmentarzu Brompton, Warszawa 1992.

Taylor Lynne, Polskie sieroty z Tengera. Od Syberii przez Afrykę do Kanady 1941–1949, tłum. Maciej Szymański, Poznań 2010.

Torzecki Ryszard, Polacy i Ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej, Warszawa 1993.

Urban Kazimierz, Kościół prawosławny w Polsce 1945–1970 (rys historyczny), Kraków 1996.

Urban Kazimierz, Z dziejów Kościoła prawosławnego na Dolnym Śląsku 1946–1956, Białystok 1998.

Waszkiewicz Zofia, Duszpasterstwo w siłach zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939), Toruń 2000.

Waszkiewicz Zofia, Duszpasterstwo wojskowe na terenie Dowództwa Okręgu nr VIII w Toruniu, w: Mniejszości narodowe i wyznaniowe w siłach zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939. Zbiór studiów, red. Zbigniew Karpus, Waldemar Rezmer, Toruń 2001, s. 255–324.

Wendorff Bohdan, Kościół Prawosławny, w: Mobilizacja uchodźstwa do walki politycznej 1945—1990, red. Leonidas Kliszewicz, Londyn 1995, s. 171–175.

Werra Zbigniew, Działalność duszpasterska w 2. Korpusie Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie gen. Włła dystawa Andersa 1941–1947, Warszawa 2009.

Wesołowski Marek, Duszpasterstwo w II Korpusie gen. Władysława Andersa, Kielce 2004.

Wierzbicki Marek, Białorusini w Wojsku Polskim (1921–1939), w: Mniejszości narodowe i wyznaniowe w siłach zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939. Zbiór studiów, red. Zbigniew Karpus, Waldemar Rezmer, Toruń 2001, s. 153–176.

Wójtowicz-Huber Bernadetta, „Ojcowie narodu”. Duchowieństwo greckokatolickie w ruchu narodowym Rusinów galicyjskich (1867–1918), red. Jan Koźbiał, Warszawa 2008.

<https://doi.org/10.31338/uw.9788323531999>

Wróbel Janusz, Uchodźcy polscy ze Związku Sowieckiego 1942–1950, Łódź 2003.

Wróblewski Witold, Duszpasterstwo mniejszości religijnych w Wojsku Polskim w latach 1918–1939, w: Białoruś, Czechosłowacja, Litwa, Polska, Ukraina. Mniejszości w świetle spisów statystycznych XIX–XX w. Liczebność i rozmieszczenie – stosunki narodowościowe – polityka narodowościowa. Materiały z międzynarodowej konferencji „Samoidentyfikacja narodowa i religijna a sprawa mniejszości narodowych i religijnych w Europie Środkowo-Wschodniej”, Lublin 19–21 października 1993, red. Jan Skarbek, Lublin 1996.

Zajączkowski Mariusz, Spór o Wierchowiny. Działalność oddziałów Akcji Specjalnej (Pogotowia Akcji Specjalnej) NSZ w powiatach Chełm, Hrubieszów, Krasnystaw i Lubartów na tle konfliktu polsko-ukraińskiego (sierpień 1944 r. – czerwiec 1945 r.), „Pamięć i Sprawiedliwość” 2006, nr 1(9), s. 265–308.

Zięba Andrzej, Siemaszko Konstanty Mateusz, w: Polski słownik biograficzny, t. 37, Warszawa 1996, s. 614–616.

Zięba Andrzej, „Wojna popów”. Polskie prawosławie na emigracji po II wojnie światowej, „Przegląd Polonijny” 1997, nr 3, s. 31–51.

Zubowski Piotr, Cerkwie prawosławne Łodzi i regionu łódzkiego w dwudziestoleciu międzywojennym (1918–1939), Białystok 2014.

Волокитина Татьяна, Мурашко Галина, Носкова Альбина, Москва и Восточная Европа. Власть и церковь в период общественных трансформаций 40–50-х годов XX века. Очерки истории, Москва 2008.

Гардзіенка Алег, Беларускі кангрэсава камітэт Амэрыкі (БККА), Смаленск 2009.

Гардзіенка Наталля, Беларусы ў Вялікабрытаніі, Мінск 2010.

Капков Константин, Памятная книга Русского военного и морского духовенства XIX – начала XX веков. Справочные материалы, Москва 2008.

Касяк Іван, 3 гісторыі Праваслаўнай Царквы беларускага народу, Нью-Йорк 1956.

Кіпель Вітаўт, Беларусы ў ЗША, Мінск 2017.

Черепица Виталий, Очерки Православной Церкви на Гродненщине (с древнейших времен до наших дней), t. 2, Гродно 2005.

Швэдзюк Міхась, Беларусы ў Афрыцы ў 1942–1948 гг., „Рунь” 2000, nr 29, s. 6.

Швэдзюк Міхась, Япіскапы й сьвятары ПАПЦ ў Вялікай Брытаніі й пры Польскім Войску на Захадзе, „Беларус” 2002, nr 479, s. 4.

Шлевис Герман, Православные храмы Литвы, Вильнюс 2006.